

NOTA

POPERINGE WESTHOEKWEG (prov. West-Vlaanderen)

Programma van maatregelen

Auteurs: Bert HEYVAERT

Projectcode: 2022A268

- **Administratieve gegevens**

Vergunningsnummer:	2022A268
Naam erkende archeoloog:	Monument Vandekerckhove
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
Veldwerkleider:	Bert Heyvaert
Archeologisch team:	Bert Heyvaert, Pierre Legrand
Provincie:	West-Vlaanderen
Gemeente:	Poperinge
Deelgemeente:	Poperinge
Plaats:	Westhoekweg
Projectcode:	POWE22
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 35 994,3m – Y: 172 703,7m X: 36 260,1m – Y: 172 567,1m
Kadastergegevens:	Poperinge, Afdeling 1, Sectie E, perceel 185D en 184C
Begindatum onderzoek:	15/06/2022
Einddatum onderzoek:	16/06/2022
Relevante termen thesauri:	Romeinse periode, middeleeuwen, WO1, prospectie, proefsleuven, Poperinge
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

- **Aanleiding vooronderzoek**

➔ Zie het verslag van resultaten bureauonderzoek (zie bekrachtigde archeologienota¹)

- **Resultaten vooronderzoek**

➔ Zie het verslag van resultaten bureauonderzoek (projectcode 2021A515)

➔ Zie het verslag van resultaten geofysisch onderzoek (projectcode 2022A151)

➔ Zie het verslag van resultaten landschappelijk booronderzoek (projectcode 2022A173)

➔ Zie het bijgevoegde verslag van resultaten proefsleuvenonderzoek (projectcode 2022A268)

- **Gemotiveerd advies**

Naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen te Veurne Koksijdestraat, gelegen buiten woon- of recreatiegebied waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000m² of meer beslaat en de aanvrager een natuurlijke persoon of privaatrechtelijke rechtspersoon is, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. Dit in het kader van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. Daartoe werd in eerste instantie een bureaustudie

¹ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/22057>

(2021A515) opgemaakt. Op basis van de resultaten hiervan werd over gegaan tot een prospectie door middel van landschappelijke boringen (2022A173) en een proefsleuvenonderzoek (2022A268) binnen de zone die door bodemingrepen bedreigd werd (13311m² op een totale oppervlakte van 45154m²). Voorafgaand werd een geofysisch onderzoek uitgevoerd (2022A151).

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden sporen aangetroffen uit de Romeinse of vroegmiddeleeuwse periode, de late middeleeuwen, de postmiddeleeuwse periode en WO1. Het gaat om greppels, grachten, een poel en verschillende kuilen. Vooral de oudere sporen kunnen interessante inzichten verschaffen in de evolutie van het cultuurlandschap en nederzettingpatroon net ten oosten van Poperinge. De site vormt een belangrijke schakel tussen de sites Sappenleen (2012) en Ieperseweg (2020) en maakt op die manier een analyse van het landschap op grotere schaal mogelijk. Een vlakdekkende opgraving is opportuun en zal voor de nodige kennisvermeerdering zorgen.

- **Planafbakening**

Van de totale oppervlakte van het perceel (45154m²) is volgens de geplande werken slechts een deel onderhevig aan bodemingrepen (13311m²). Het is deze zone die geprospecteerd werd door middel van proefsleuven. Verspreid over het terrein werden archeologische sporen aangetroffen. Nergens in de zone die zal ontwikkeld worden is behoud in situ mogelijk.

Op de grasperken ten noordwesten van het gebouw is het archeologisch bodemarchief volledig verstoord. Dit geldt ook voor de kizelverharding ten zuidoosten van het gebouw en het uiterste zuidwesten van het terrein. Deze gebieden worden niet meegenomen in het vervolgonderzoek. Ook het noordoostelijke 'aansluiting' van het onderzoeksgebied, dat reeds uit de prospectiezone werd weggelaten, wordt van verder onderzoek uitgesloten.

Het onderzoek zal zich toespitsen op 2 zones (zie Figuur 1).

- Zone 1 (3933m²) betreft een deel van de huidige parking ten noordoosten van het gebouw, het grasveld ten zuidwesten van de parking en het stukje braakland ten noordoosten van de parking.
- Zone 2 (5223m²) betreft het niet-verstoorde deel van het braakland ten zuidoosten van het gebouw. De smalle strook van het onderzoeksgebied tussen beide zones wordt niet weerhouden voor het vervolgonderzoek. Dit strookje werd in de prospectiefase reeds afdoende onderzocht.

Figuur 1: Situering van de zones voor vervolgonderzoek

• Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen wat de exacte aard en omvang is van de archeologische site die werd aangetroffen in de ondergrond. Kennis daarvan kan bijdragen tot een beter begrip van de geschiedenis van de regio. Hiertoe worden volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen voorgesteld:

Algemeen

- Wat is de aard van de archeologische site, sporen en/of artefacten (bewoning, ambachten, ontginning...)?
- Stammen de archeologische sporen en artefacten uit meerdere perioden en is er een chronologie op te stellen?
- Werd er informatie verkregen over de omvang van de archeologische site en zijn er sporen van een afbakening van de site gevonden?

Archeologische sporen in hun context

- Kan er een samenhang worden vastgesteld tussen de verschillende bodemsporen?
- Wat is de link tussen de vindplaats en het landschap?
- Hoe passen de archeologische sporen en structuren in de bekende gegevens omtrent het historische en prehistorische cultuurlandschap ten oosten van

Poperinge? Hoe kunnen de resultaten worden gelinkt aan deze van de sites Poperinge Sappenleen en Poperinge Ieperseweg?

- Wat is de aard en datering van het vondstmateriaal?
- Wat is de conserveringsgraad van de verschillende materiaalcategorieën?
- Zijn er nog verdere sporen van WO1 aanwezig? Zijn ze te linken aan de Britse kampementen op en rond de site?
- Indien er afvalkuilen uit WO1 worden aangetroffen: Welke informatie kan worden gewonnen omtrent het leven en het consumptiepatroon van de Britse soldaten in het hinterland van het front in België?

Natuurwetenschappelijk onderzoek

- Bleken de vooropgestelde natuurwetenschappelijke technieken geschikt om de vraagstelling te helpen beantwoorden?
- Helpt het specifieke natuurwetenschappelijke onderzoek de aard van de site verduidelijken (zoals de aanwezigheid van dieren, de gehanteerde teelten in de omgeving, het voedselpatroon van de bewoners, ...)?
- Is er tijdens de archeologische opgraving informatie verkregen over de vegetatie binnen en rond de site en wat zegt dit over de menselijk activiteiten in de omgeving?

Methode

- Bleek de voorgesteld opgravingstechniek de meest geschikte methode voor deze archeologische sporensite?

• Plan van aanpak

Het te volgen archeologisch traject bestaat uit een **vlakdekkende opgraving** van beide advieszones. Daar de opdrachtgever deze zones mogelijk niet op hetzelfde moment wilt ontwikkelen, is een opgraving van beide zones binnen één opgravingscampagne niet noodzakelijk. De zones kunnen los van elkaar, op verschillende tijdstippen worden onderzocht. De rapportage wordt in 1 eindrapport gebundeld. Na het veldwerk van één zone gebeurt sowieso wel de nodige basisverwerking zoals het reinigen van de vondsten en de basisverwerking van de opgravingsdata. Dit teneinde de opmaak van een volledig eindrapport op een vlotte manier te faciliteren. Moest de opdrachtgever beslissen om één van de zones niet verder te ontwikkelen, dan komt ook het advies voor vlakdekkende opgraving te vervallen. In zo'n geval wordt behoud in situ verkozen boven een vlakdekkende opgraving.

Het **natuurwetenschappelijk onderzoek** vormt eveneens een belangrijk luik van het onderzoek. Verschillende technieken moeten overwogen worden en de nodige monsters dienen daartoe tijdens het veldwerk ingezameld te worden:

- **Zeefstalen**
Door het inzamelen van zeefstalen kunnen niet enkel de grotere archeologische vondsten, maar ook kleine fragmenten ingezameld worden. Daarbij kan het bijvoorbeeld gaan om klein dierlijk botmateriaal (vis, kleine zoogdieren) of verkoolde zaden en vruchten.
- **Pollen**
Analyse van pollen kan een beeld schetsen van de vegetatie in het landschap rond de vindplaats. Ook kan het een informatie verschaffen over voedselgewassen die in de omgeving werden geteeld en de invloed van de mens op de oorspronkelijke vegetatie.
- **Macroresten**
Analyse van macroresten helpt een beeld schetsen van de vegetatie op de vindplaats en kan ook info geven over voedselbronnen die de bewoners gebruikten of verbouwden.
- **Archeozoölogie**
Archeozoölogie is de studie van dierlijk botmateriaal dat afkomstig is uit archeologische contexten. Dit geeft informatie omtrent het voedingspatroon en de aanwezigheid van bepaalde gedomesticeerde en niet gedomesticeerde dieren.
- **¹⁴C**
Via een ¹⁴C-analyse op organisch materiaal kan de ouderdom achterhaald worden van de pakketten waarin het fragment ingesloten zit.
- **Dendrochronologie**
Op basis van de jaarringen van hout is informatie te verkrijgen over de ouderdom van de vindplaats.
- **Bulkstalen**
Het is aangewezen om voldoende bulkstalen in te zamelen van de verschillende contexten. Bulkstalen zijn algemene monsters die in de loop van de verwerking kunnen aangewend worden voor diverse toepassingen.

Men dient te vermijden dat het opgravingsvlak langdurig ongeregistreerd blijft en door extreme weersomstandigheden (vb. droogte of overvloedige regen) beschadigd wordt. Opgravingsvlakken kunnen enkel door zwaar materieel worden betreden nadat het is geregistreerd en na goedkeuring door de veldwerkleider. Aangetroffen structuren worden in hun geheel opgegraven. Dagelijks is een geüpdatet sporenplan beschikbaar. De bodem is vooral in de zomermaanden onderhevig aan uitdroging en heeft op nogal wat plaatsen een moeilijke, 'opkullende' textuur. Een kraanbestuurder met ruime ervaring in het aanleggen van archeologische vlakken in buitengebied, meer bepaald in gronden met een lemig karakter, is

een absolute must. Dit teneinde de archeologische sporen niet te beschadigen en een correcte registratie en studie mogelijk te maken.

Alle graafwerken gebeuren onder begeleiding van minstens één archeoloog. Het afgraven van de grond gebeurt laagsgewijs en tot op het archeologisch relevante niveau. Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Hierop worden geen afwijkingen voorzien.

Staalname en conservatie dienen te gebeuren volgens de bepalingen zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het vlak en de afgegraven aarde dienen onderzocht te worden met een metaaldetector.

- **Criteria**

Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling beantwoord kan worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

- **Schatting totale duur**

Er wordt geschat dat een voldoende grote en ervaren opgravingsploeg van minstens drie archeologen het onderzoek kunnen afronden in ca. 20 werkdagen.

- **Kostenraming**

De kosten voor graafwerken, bemaling, stabiliteitsmaatregelen, conservatie, niet voorziene uitgravingswerken en werfinfrastructuur maken geen deel uit van de kostenraming.

- ➔ Veldwerk, (vondst)verwerking en rapportage: 32000 euro.
- ➔ Natuurwetenschappelijk onderzoek: 10000 euro.

Voor het natuurwetenschappelijk onderzoek wordt rekening gehouden met minstens volgende natuurwetenschappelijke posten: zeefstalen (VH10), pollen (min. 400 tellingen per staal, VH 4), macroresten (VH 1), C14 (VH 4), Dendrochronologie (VH1), waardering archeozoölogie (VH 1). Indien brandrestengraven zouden worden aangesneden, kan bijkomend onderzoek van C14 (VH 1) en fysisch antropologisch onderzoek (VH 1) worden overwogen.

- **Gewenste competenties**

- Eén veldwerkleider (vergunninghouder). Hij/zij:
 - dient houder te zijn van een diploma zoals omschreven in het archeologiebesluit (artikel 12, 1°);
 - beschikt over minstens 220 werkdagen opgravingservaring, aangetoond via CV, waarvan minstens 60 werkdagen op landelijke sites op leem- of zandleemgrond.
- Twee assistent-archeologen. Hij/zij:
 - dient houder te zijn van een diploma zoals omschreven in het archeologiebesluit (artikel 12, 1°);
 - beschikt over minstens 120 werkdagen opgravingservaring, aangetoond via CV en heeft aantoonbare ervaring met leem- of zandleemgronden

Voor de rapportage wordt minstens de veldwerkleider en een aardwetenschapper ingezet onder toezicht van de erkende archeoloog.

- **Deponering**

Het archeologisch ensemble zal gedurende en na het afronden van het terreinonderzoek bewaard worden bij Monument Vandekerckhove nv, Rue du Serpolet 27, 7522 Marquain. Na afronding en oplevering van de rapportage wordt het ensemble definitief bewaard bij de bouwheer. Bewaring gebeurt conform de bepalingen in de Code Van Goede Praktijk (hoofdstuk 30.2).